

رفتارهای نامطلوب دانش‌آموزان و شیوه‌های مدیریت آنها (۱۵)

کودک آزار رسان^۱

ترجمه: اسماعیل بوقی / کارشناس ارشد برنامه ریزی آموزشی

در این بخش از مباحث مربوط به رفتارهای نامطلوب دانش‌آموزان و شیوه‌های مدیریت آنها به بررسی و تحلیل رفتار کودکی می‌پردازیم که دیگران را می‌آزارد و اذیت و مسخره می‌کند. مانند شماره‌های گذشته، ابتدا «نشانه‌های رفتار» کودک مطرح می‌شود و سپس «آثار و پیامدهای رفتار»، «راهکارهای عملی» و در پایان «اشتباه‌های متداول» در رویارویی با این دانش‌آموزان مورد بحث قرار می‌گیرد. امید است این مطالب برای آموزگاران و مربیانی که با این گونه دانش‌آموزان برخورد دارند، مورد استفاده قرار گیرد و در اصلاح رفتار آنان مؤثر واقع شود.

الف: نشانه‌های رفتار

۱۱. به آسانی می‌تواند نقاط ضعف شخصیت دیگران را پیدا کند، ولی استعداد و علاقهای در پیدا کردن عیب‌ها در فکر دیگران ندارد.

رفتارها و نگرش‌های خاص این کودک در خانه یا مدرسه عبارت‌اند از:

ب: آثار و پیامدهای رفتار

پیامدهای رفتار این کودک در محیط یادگیری مدرسه بر آموزگاران و همکلاسی‌ها و در موقعیت و محیط خانه عبارت‌اند از:

۱. در مورد دیگران به طور مکرر اظهار نظر کرده و با شوخی و مسخرگی‌های بی‌جای خود روحیه‌ی آنها را خراب می‌کند.

۲. انتظار دارد افرادی را که اذیت می‌کند، واکنش‌های مناسبی به او نشان دهند و حتی از هوش و ذکاوتش در بیان مطالب لذت ببرند.

۱. فردی که مورد آزار قرار گرفته، ممکن است گوشه‌گیر شود.

۳. موضوعات رنج‌آور و غالباً حساس را برای آزار و مسخره کردن دیگران پیدا می‌کند.

۲. برخی از کودکان ممکن است بارها توسط همسالان، آموزگاران، والدین، خواهر یا برادر و تقریباً هر کس دیگری که آنها را به خوبی می‌شناسد و نقطه ضعف آنها را می‌داند، مورد آزار قرار گیرند.

۴. بارها به طور عمومی و آشکار، دیگران را به خاطر چاق بودن مسخره می‌کند.

۳. باعث زد و خورد بین دانش‌آموزان می‌شود. آزار دادن و اذیت کردن یکی از بزرگترین دلایل جنگ و جدل‌ها است.

۵. دانش‌آموزان معلول و ناتوان را اذیت می‌کند.

۴. هنگامی که یک دانش‌آموز، دیگری را با الفاظی چون گیج و گنگ، کودن، چاق، لاغر و استخوانی و یا زشت صدا می‌زند، همکلاسی‌ها هم می‌خندند، ولی خود قربانی به هیچ وجه نمی‌خندد.

۶. دانش‌آموزان را به خاطر نوع پوشش و لباس پوشیدن خاصی که دارند، می‌آزارد.

۵. فردی که مورد آزار قرار گرفته، مجبور می‌شود خشم و غضب خود را پنهان کند و بخشش زیادی

۷. دانش‌آموزان را به دلیل نداشتن مهارت‌های فیزیکی و بدنی آزار می‌دهد.

۸. دانش‌آموزان را به خاطر نامشان دست می‌اندازد.

۹. برخی از دانش‌آموزان را به دلیل ظاهر فیزیکی‌شان اذیت می‌کند.

۱۰. و برخی را به دلیل روش زندگی آنها، به مسخره می‌گیرد.

کسی مرا قبول می‌کند، اما او با آزار دادن‌هایش شناخته می‌شود و بنابراین « او کسی محسوب می‌شود».

۴. باید آگاه باشیم که بسیاری از دانش‌آموزانی که دیگران را اذیت می‌کنند، ضرر و زیان آن را نمی‌دانند و نسبت به آزار دیگران اطلاعی ندارند. آنها نمی‌دانند که احساسات دیگران را جریحه‌دار می‌کنند و در تصور خود خیلی بدله‌گو، شوخ طبع و زرننگ هستند. آنها در شناخت اینکه چگونه احساسات خود را بیان کنند ناموفق هستند. باید به این دانش‌آموز در زمینه‌ی اینکه چگونه دیگران را اذیت و آزار نکنند، کمک نمود و از طرف دیگر، کمک به فردی که مورد آزار قرار گرفته باعث می‌شود او هم در قبال اینکه مورد اذیت قرار نگیرد، مسئول باشد.

۵. یک گفتگوی شخصی با این دانش‌آموز ترتیب دهید تا تعیین کند، چرا دیگران را آزار می‌دهد، سپس با او درباره‌ی میزان دشواری و خشونت آزاردهندگی صحبت کنید.

۶. توضیح دهید که آزار دادن و اذیت کردن همواره یک قربانی دارد.

۷. این موارد را برای او خاطر نشان سازید که:

■ آزار دادن دیگران، نیاز کسانی است که از این کار لذت می‌برند و این حقیقتی است که همواره به وسیله‌ی فرد آزار دهنده نادیده گرفته می‌شود.

■ آزار به ندرت متوجه افراد بزرگتر مانند والدین و آموزگاران است، بلکه متوجه فردی زیر دست می‌باشد که فرد آزار دهنده اطمینان خاطر دارد اذیت کردن او تلافی به دنبال نخواهد داشت.

■ این رفتار از نمونه‌های افراد بزرگسال الگو گرفته شده و آموخته می‌شود. اما هنگامی که خود فرد بعنوان آزار دهنده مطرح می‌شود، شیوه‌ی او ممکن است متفاوت باشد و تبدیل به فردی بی‌رحم و ظالم شود، صرفنظر از اینکه نسبت به آن آگاه بوده یا نباشد.

۸ با دانش‌آموز توافق کنید در صورتی که بتواند از این

نسبت به عذاب دهنده‌اش از خود نشان دهد و گرنه بر چسب "کم ظرفیت و زود رنج" خواهد خورد و ادامه یافتن این موضوع، خطر اذیت شدن از سوی سایر دانش‌آموزان را نیز به دنبال خواهد داشت.

۶. خودپنداره‌ی دانش‌آموزی که مورد آزار قرار گرفته، می‌تواند خدشه دار یا تباه شود.

۷. آموزگار نیز از این گونه رفتارها گیج شده و حواسش پرت می‌شود.

۸. همکلاسی‌ها هم در مورد این رفتار به روش‌های منفی واکنش نشان می‌دهند.

۹. آموزگار در برخورد با دانش‌آموزی که پیوسته دیگران را آزار می‌دهد، به سختی می‌تواند بی‌طرف باشد.

ج: راهکارهای عملی

شناسایی عوامل این رفتار نامطلوب دقیقاً نشان می‌دهد که دانش‌آموز باید از رفتارش آگاه شود و روش‌ها و فنون خاصی در مدرسه و خانه برای تغییر رفتار او به کار گرفته شود. دلایل اولیه‌ای که باعث این رفتار می‌شوند عبارت‌اند از:

۱. این دانش‌آموز از روش‌های منفی برای جلب توجه استفاده می‌کند و پیش خودش فکر نمی‌کند که آزار دادن‌هایش یک نوع دفاع دیگران از خود را به دنبال خواهد داشت. به عبارت دیگر گمان می‌کند و با خودش می‌گوید «اگر من تو را اذیت کنم تو ابداً متوجه نمی‌شوی»، «تو از هدف من آگاه نمی‌شوی».

۲. این دانش‌آموز اگر بخواهد با جنس مخالف رابطه برقرار کند، آنقدر غیر مطمئن است که حتی برای جلب توجه او نیز، مورد آزار قرارش می‌دهد. به طور کلی او در ارتباط با دیگران به سختی تلاش می‌کند، ولی آزار و اذیت او باعث می‌شود که تمایل به ارتباط را پنهان سازد.

۳. تمایل به بودن در یک گروه و داشتن یک موقعیت در آن، از نیازهای ثانویه‌ی به وجود آورنده‌ی این رفتار است. این دانش‌آموز نیاز شدیدی به پیوستن و ملحق شدن به یک گروه دارد. او می‌گوید «من اینجا هستم،

کودک آزار رسان شود. افرادی که با این کودک در ارتباط هستند خیلی زود یاد می‌گیرند که باید مشکلاتشان را به درون خود بریزند. حتی آنانی که کودک را کمی دوست دارند به لحاظ عاطفی از او کناره می‌گیرند، چرا که متوجه می‌شوند او ضعف‌ها و نقایص آنها را آشکار می‌سازد.

۱۳. به کودک آزار دهنده تأکید کنید که راه‌های مناسبی برای شوخی کردن وجود دارد. شوخی‌های سالم و مناسب باعث شادی و خوشحالی می‌شوند و خندیدن به دیگران شوخی مناسبی نیست. برایش توضیح دهید که ما هیچ وقت نباید روی نقایص و آسیب‌های دیگران تأکید کنیم و همگی به عنوان یک انسان ممکن است دارای کاستی‌ها و نقایص جسمی و روحی باشیم و این کاستی‌ها ممکن است در ظاهر و یا در باطن ما باشد.

د: اشتباه‌های متداول در مورد این کودکان

برداشت‌های نادرست و خطاهایی که در مواجهه با این کودک ممکن است اتفاق افتد و منجر به تداوم و یا تشدید آن مشکل شوند عبارت‌اند از:

۱. آزار دادن دانش‌آموز بعد از طی یک مرحله بر طرف می‌شود.
۲. مسخره کردن و دست انداختن فرد آزار دهنده بهتر از پند دادن به اوست.
۳. پیوستن به آزار دادن و اذیت کردن دیگران.
۴. پذیرفتن رفتار آزار دهنده و در نتیجه نمونه و الگو شدن آن برای سایر دانش‌آموزان.
۵. تنبیه کردن به جای کمک به دانش‌آموز برای تغییر رفتار خود.

رفتارها اجتناب کند، برای این تلاش، تقویت مثبت دریافت خواهد کرد.

۹. به دانش‌آموز کمک کنید تا نسبت به اعمالش احساس مسئولیت کند و به او یادآور شوید که آزار دادن دیگران می‌تواند صدمات جدی به آنها وارد نماید.

۱۰. به کودک آزار دهنده روش‌های مثبت جلب توجه را بیاموزید. یک جدول راهنما برایش تهیه کنید تا او برای یادآوری این موارد به طور شخصی، از آن استفاده کرده و در زمانی که در کلاس درس است، از مفاد آن جدول تخطی نکند.

۱۱. یک مشکل عمده در مدارس، دانش‌آموزان بزرگتری هستند که دانش‌آموزان کوچکتر را اذیت کرده و به ستوه می‌آورند. ما همگی فکر می‌کنیم که یک روش کنترل این مشکل تفکیک یا جدا کردن دانش‌آموزان یک گروه سنی است، ولی روش بهتر آن است که دانش‌آموزان بزرگتر را وادار کنیم تا با دانش‌آموزان کوچکتر کار کنند و یا بر کار آنها نظارت داشته باشند. هنگامی که بزرگترها مسئولیت می‌پذیرند و با فردی کوچکتر از خود کار می‌کنند، آزار دادن آنها نیز به طور چشمگیری کاهش می‌یابد و آنها بیشتر مایل هستند تا از افراد تحت مسئولیت خود محافظت کنند.

۱۲. باید بدانیم که کودکان در رویارویی با این رفتارهای ناجوانمردانه که در لفافه نیز می‌باشد، کاملاً بی‌دفاع هستند. برای یک کودک که مورد آزار قرار گرفته راحت تر آن است که به آن آزار و اذیت بخندد، چون در این صورت خواهد بود که فرد آزار دهنده از آن دست خواهد کشید و آزار و اذیت او متوقف خواهد شد. صرفنظر از هر گونه پاسخ عاطفی ناشی از چیزی که او را رنج می‌دهد، بسیار دشوار است که فردی جذب

زیرنویس:

1. The Teaser

منبع:

available at : <http://www.disciplinehelp.com/teacher/detail.cfm?behavior ID=30&title=the %20>